

Werk in uitvoering

Mijn flatgebouw wordt gerenoveerd. Nou ja: officieel heet het groot onderhoud. We kunnen dus thuis blijven wonen, als we dat willen. Aangezien ik afschuwelijk nieuwsgierig ben, sloeg ik alle uitnodigingen van vrienden en familieleden af: ik bleef thuis! Ik wilde wel eens voelen hoe dat was, veertien dagen kamperen in je eigen woning. Zonder keuken, zonder douche, en elf dagen zelfs zonder wc onder je betonnen dak. Wat erger is: zonder poezen. Die had ik ondergebracht in het kattenhotel van de dierenarts. Dat werd dus douchen bij een buurvrouw. Eten bij verschillende burens. Thee en koffie drinken bij de halve flat. En, als je pech hebt, 's nachts in gestrekte draf naar de toilet-unit op de stoep vóór het gebouw. Ook als het regende. Maar ach, kijk één keer naar het journaal, en je weet wat een luxe het is om überhaupt over stromend water te kunnen beschikken.

Nu de boel bij mij klaar is, mogen de burens op hun beurt bij mij komen eten, drinken en douchen. De was- en plasunit beneden wordt dan ook nauwelijks gebruikt. Het hele gebouw wordt één grote vriendenkring. Daar kan geen teambuilding tegenop. En hoewel ik altijd een gruwelijke hekel heb aan verplicht gezellig doen, en mijn snor druk bij buurtfeesten, heeft deze spontane verbroedering wel iets ontroerends. 'Alle Nachbarn werden Brüder.' Muziek van Beethoven eronder en klaar. Wereldvrede.

Maar daar wil ik het hier niet over hebben. Ik wil het hebben over de mannen die het werk uitvoeren.

Voordat ik tekstschrijver werd, toen ik nog bazen had, merkte ik vaak op dat er binnen een bedrijf minstens evenveel tegenwerkers als medewerkers rondliepen. Mensen die niet alleen met de concurrent wedijverden, maar ook (en vooral) met elkaar. De één had meer klanten dan de ander, Jantje maakte meer omzet dan Pietje. Hoe het met het bedrijf als geheel ging, kon ze geen fluit schelen. En wat er met de klanten gebeurde, interesseerde niemand wat. Zolang die maar betaalden.

Daarom word ik altijd zo blij als ik een orkest bezig zie. Er is geen violist die na afloop van een uitvoering zijn strijkstok in de lucht steekt en triomfantelijk roept: 'Ik heb de meeste nootjes gespeeld!' En er is geen fluitist die dan terugroept: 'Maar *ik* was lekker het eerste klaar!' Nee, de planning ligt vast in de partituur, de dirigent heeft de leiding, en iedereen werkt samen om één gezamenlijk doel te bereiken: een mooie uitvoering van een muziekstuk.

Hoe zou dat zitten met aannemers? Ik heb, net als iedereen, de nodige rampverhalen over ze gehoord. U kent het soort 'Biereco verherbouwt hier uw woning.' Ik was dus op alles voorbereid. Lui. Slordig. Lomp. Nu kan het best dat veel van die verhalen wáár zijn, maar deze renovatie (pardon: dit groot onderhoud) is dan beslist de grote uitzondering. Al die slopers, tegelzeters, schilders, loodgieters, elektriciens, glazeniers, en iedereen die ik nu nog vergeet, werken samen als de leden van een groot orkest. De dirigent/uitvoerder is op alle plaatsen tegelijk en heeft (o wonder!) een ijzeren planning waaraan niets ontbreekt. Je merkt niet zo dat hij de baas is, maar ik vermoed dat je als orkestlid niet straffeloos kunt gaan zitten maffen of klunzen. Als je ergens een rood jasje met een helm erboven langs ziet flitsen, weet je dat alles onder controle is. De Reinbert de Leeuw in het land van de aanneming.

Ik kreeg mijn eerste aanval van bewondering tijdens de warme opname, toen de sociaal uitvoerder (Dick) kwam vertellen wat er zoal uit de weg moest, en alvast kwam polsen welke keuzes ik had gemaakt. Ik maakte me grote zorgen over mijn bureau, een kolossale plank die tussen twee boekenkasten hangt. Dat bureau moest 'even' weg. Maar hoe? Dick ging op zijn rug onder het bureau liggen, keek eens even rond en zei: 'Als je nu deze planken weghaalt, en dan die schroeven losdraait...' Kortom: appeltje, eitje. Die man verstaat zijn vak, dacht ik. Ik ben gek op mensen die hun vak verstaan.

Mijn tweede aanval van bewondering kreeg ik te verduren toen de uitvoerder (William) de planning op mijn gangkast kwam plakken. Alles wat ik gezegd, gewenst, aangekruist en

gekozen had, stond erop. Omdat ik in mijn leven heel wat plannings heb gemaakt, weet ik hoe moeilijk het is om de boel goed gestroomlijnd te krijgen. Maar wat mijn tekstschrijvershart extra verwarmde, was dat de planning opgesteld was in vlekkeloos Nederlands. Ik erger me dagelijks groen en geel aan journaallezers, politici en 'deskundigen' die dikke onvoldoendes verdienen voor grammatica, spelling én stijl, en nu hing me daar ineens een foutloze planning aan de kast. Het duizelde mij.

Intussen had ik al heel wat tripjes naar de modelflat gemaakt, al dan niet vergezeld van twijfelende burens en nieuwsgierige vrienden en familieleden. De modelflat diende als HQ van de twee uitvoerders, de onovertroffen en geduldige Paul, en Henny de projectleider van de woningcorporatie. Wat me opviel, was dat deze mensen zich zélf ook buitengewoon 'model' gedroegen: ze beantwoordden geduldig de meest bizarre vragen, legden alles voor de honderdste keer uit en behielden hun gevoel voor humor. Geen van hen sloeg, geconfronteerd met de zoveelste twijfelaar, getergd de ogen ten hemel om uit te roepen: 'Maar mens! Wat sta je daar nou te mekkeren over de kleur van een tegeltje! *Maak een keuze!*'

De voorbereidingen vormden een verhaal apart. Ik was er al maanden tevoren aan begonnen. Poezen in laten enten, kasten opruimen, afspraken maken met verschillende leveranciers, spullen inpakken en opslaan in de berging, meubels afdekken met plastic, een extra backup maken van mijn harde schijf, computer verhuizen naar een noodbureau in de woonkamer... Later, toen ik de uitvoerder vertelde dat de hoeveelheid stof me erg was megevallen (mijn burens hadden me voorbereid op een ernstige variant van Pompeï), zei hij: 'Vorbereiding is alles. Falen in de voorbereiding is voorbereiden op falen.' Dat is een goeie, dacht ik. Die houden we erin. Ik vind het leuk als mensen motto's hebben die ze zelf in praktijk brengen. Ik houd niet van loze prietpraat.

Ten slotte was De Dag daar. De werkzaamheden in mijn flat begonnen. Het was alsof er een enorme rups door mijn appartement heen kroop, één segment per dag, tien werkdagen lang. Het eerste segment vrat alle tegels van de muren. Het tweede begon met de wederopbouw. Elk segment had zijn eigen taak, en nummer tien, het staartje, deed de oplevering. Tegen die tijd was de kop alweer negen flats verderop aan het knagen. Voor mij voelde het alsof ik in een sneltrein een tunnel inraasde. Ik had me maandenlang voorbereid, en nu kon ik niets meer doen, behalve toekijken en wachten tot het weer licht werd.

De eerste paar dagen werkte ik nog braaf aan mijn noodbureau. Dat ging prima, ondanks al het geboor, getril en gesloop achter en naast mij. Maar naarmate de dagen verstreken, kwam er van werken steeds minder terecht, en werd ik steeds meer in beslag genomen door de twee processen die gaande waren: de verbroedering van de flatbewoners onderling en de renovatie zelf.

Die renovatie (oeps: groot onderhoud) bleek een wonder. De bouwvakkers (of moet ik ze *renovatoren* noemen?) waren niet alleen vakkundig en ijverig, maar ook vrolijk. Ze hadden humor, en ze deden iets wat ik nog nooit bij enig bedrijf heb meegemaakt: ze *mopperden niet!* Soms wisten ze niet dat ik in de woonkamer aan mijn bureau zat, en hoorde ik ze in de keuken of op de gang onderling keuvelen. Niet ééntje had iets te klagen over een collega, over het bedrijf of over de baas. Niet één begon te laat of hield te vroeg op. Niet één vergat de arbo-regels. Als ik ze eens vroeg wat ze zoals meemaakten, zeiden ze steevast: 'Daar laat ik me niet over uit.' Na enig aandringen wilde een enkeling dan nog wel opmerken dat ie er een boek over kon schrijven, maar verder zwegen ze. En gingen door met hun werk. En ze bleven 'u' en 'mevrouw' tegen me zeggen. Ik begon bijna aan hun echtheid te twifelen. Kwamen ze van een andere paneet? Liepen ze op batterijen? Maar nee, ze werkten niet als robots, maar als opgewekte, vakkbekwame mensen met lol in hun werk.

Op een dag was één van de renovatoren een liedje aan het fluiten. 'Ik ben zo blij als ik je hoor fluiten,' zei ik. 'Dan weet ik dat het allemaal goed gaat.' 'Nou, mevrouw,' zei hij, 'dan zal ik voortaan ook fluiten als het fout gaat. Dan denkt ú nog steeds dat alles in orde is!'

Op de negende dag arriveerde, als een soort toegift, Barry. Een wonder op pootjes. Barry liep alles na, repareerde, stofzuigde, en haalde het afplakspul van de vloeren. Toen bleek dat het marmoleum in een hoekje van de keuken niet goed meer paste, repareerde hij het met de ongebruikte tegels die ik nog in de berging had liggen.

Kortom: ik werd in de watten gelegd. Maar toch leek iedereen zich te willen verontschuldigen. Terwijl de meeste mannen zelf maandenlang om half vijf 's morgens hun bed uit moesten, vonden ze het blijkbaar heel erg dat ik tien werkdagen lang om zes uur moest opstaan. Ze droegen nog n t geen bordjes met 'sorry voor de overlast.' Overlast? Terwijl ik een nieuwe badkamer en keuken kreeg? Terwijl er een nieuw plafond in de keuken werd gezet? Terwijl mijn voor- en achterdeur en al mijn ramen werden vervangen? Rare jongens, die Nijhuizers!

Is er dan helemaal niks misgelopen? Natuurlijk wel! Maar dat er gaten in twee van mijn binnenmuren vielen, is niet de schuld van de aannemer; die muren waren gewoon oud en dun. Ze werden in een mum van tijd onzichtbaar gerepareerd, en zijn nu waarschijnlijk sterker dan ze ooit geweest zijn.

Tijdens de oplevering, die ook alweer aan de hand van een smetteloze lijst werd afgehandeld, kreeg ik van de bouwbegeleider* van de woningcorporatie (Henny) de nodige uitleg over het luchtverversingssysteem, de brandmelders en de watermeter. Ik had werkelijk niks te zeuren: alles was in  n keer goed gegaan. Toen ik ook nog een handdoek kreeg met de logo's van Kleurrijk Wonen en Nijhuis, voelde ik me dan ook een beetje verlegen. Alsof niet *zij*, maar *ik* een geweldige prestatie had(den) geleverd.

Ben ik de enige die zo enthousiast is over dit project? Zeker niet! Verreweg de meeste flatbewoners delen mijn ervaringen. Ze zijn onder de indruk van de planning, de onderlinge communicatie, de uitvoering, en de aandacht voor de bewoners. Maar niet iedereen schrijft stukjes om dat gevoel onder woorden te brengen. Daarom doe ik dat - mede uit naam van veel van mijn blije burens. En d t ze zo blij zijn, is te danken aan alle Aries, Barry's, Corren, Dicks, Gerbens, Henny's, Jannen, Jelles, Marco's, Paulen en Williams, en alle mannen van wie ik de naam niet heb gehoord of (schande!) niet heb onthouden. Jullie hebben bewezen dat lang niet alle verhalen over aannemers gruwelverhalen zijn. Sommige hebben een happy end. Dank jullie wel, en hopelijk tot ziens.

* Volgens de folder is Henny de *bouwbegeleider*, maar van die functie heb ik nog nooit gehoord.